



Nu sunt multe adevaruri imbatabile in filozofia sociala, dar cele cateva consacrate ar trebui repeteate cat mai des intr-o comunitate anestesiata acum de mirajul institutiilor si al statului providenta. De pilda, adagiul lordului Acton, potrivit caruia puterea corupe, iar puterea absoluta corupe in mod absolut, pare ca nu a intrat niciodata in repertoriul politic al romanului cultivat. Sau, daca a intrat, a fost abandonat la fel de repede, probabil in virtutea "contextului politic" si a "noilor realitatii globale". E aproape indiosator sa vezi cum oameni cu o anumita anvergura publica asteapta in continuare eliberarea dintr-o concentrare colosală a puterilor. Salvarea vine de la Washington, de la UE, de la DNA, de la serviciile secrete, dar niciodata de la individ sau de la o reducere a puterilor statale.

Antropologia folosita provine din romanticism, iar logica subiacenta e rudimentara: omul devine inger odata aflat la conducerea sau in interiorul institutiilor-cheie (cu puteri extraordinare). Paradoxal, institutiile transforma in bine oamenii. In paradigma pre-moderna, coruptia inerentă puterii era o presupozitie a vietii in comunitate. De la generalii romani batjocoriti de gloata dupa succese, pana la parabola inelului din Trilogia lui Tolkien, exista o intreaga traditie care vorbeste despre pericolul puterii absolute, chiar si in cazul unor naturi mai mult neprihanite (asta nu inseamna ca utopia filosofului rege nu licarea cand si cand in fundal). In schimb, in vulgata autohtona nu s-a prins aproape nimic din toata aceasta intelepciune. Totul e sa punem oamenii care trebuie in pozitiile cheie, de regula "ai nostri", si atunci o sa zbanie de eficienta statul roman. Iar daca nu putem asta, macar sa imitam cat mai abitir institutiile occidentale, aflate astazi in degenerare. Si daca nici asta nu merge, atunci sa ne transferam cat mai repede suveranitatea si puterea in alta parte, caci sigur vor sti ei ce sa faca mai bine cu noi.

Scandalul recent, legat de serviciile secrete, a dezvaluit, ca o consecinta colaterală, dimensiunea gigantesca a controlului exercitat asupra populatiei. Chiar daca situatia poate surprinde, ea vine ca o urmare naturala a acceptarii ideii ca raul nu poate fi demontat decat prin rau, ca in "lupta inegală cu banditismul de stat" un "rol esential revine serviciilor de informatii". Astfel, de la elogiul serviciilor secrete pana la ideea ca doar printre-o supraveghere la sange putem fi mantuiti de coruptie, un cor foarte vocal a sustinut hipertrofia statului politist, cu pretexe intotdeauna la indemana. Mai mult, nu au lipsit nici situatiile amuzante in care, de

exemplu, un jurnalist investigator si sustinutor al puterii statului, dar intrat din motive conjuncurale sub lupa aparatului represiv, a declarat ca “institutiile respective nu pot inghiti la nesfarsit briganzii din interiorul lor, care lucreaza pentru politicieni si pentru persoane private!”. Insa, pana la acel moment, care probabil nu va veni niciodata, singura certitudine este distanta imensa care ne separa de filozofia libertatii pentru care “baza ultima a unui sistem birocratic absolut o reprezinta violenta” (von Mises - Birocratia).

Exemplele de mai sus ar putea parea facile deoarece incrimineaza puterea in forma ei cea mai agresiva. Insa, exista nenumarate instante, oarecum mai subtile, prin care acelasi aparat coercitiv este stimulat sa se autoreproduca nediscriminatoriu. De pilda, una dintre solutiile “de dreapta” la problemele bugetare ale Romaniei o constituie largirea bazei de impozitare si “inchiderea tuturor posibilitatilor de a evita plata contributiilor de sanatate”, chiar daca exista cazuri in care un angajat plateste la stat de doua ori pentru acelasi serviciu mizerabil. Insa este important de avut in vedere ca obiectivul il reprezinta un buget de stat cat mai generos, administrat de ingeri care sa recompenseze, chipurile, echidistant bunastarea spoliata de stat. Cine nu pricepe si nu intlege i se va repeta mantra: autostrazi, scoli, spitale. Iar daca obiecteaza prin coruptia inerenta alocarilor publice, atunci i se va aminti de rolul serviciilor secrete in controlul democratiei. Si tot asa...In acelasi context, evaziunea fiscala a devenit recent subiect pentru CSAT, fara a aparea nici macar o discutie cu privire la abundenta impozitelor si a reglementarilor. Dar, in aceasta perspectiva, indivizii nu sunt altceva decat unitati servile, platitoare de taxe, iar cine se sustrage pune in pericol siguranta nationala.

Daca ne mutam atentia in spatiul politicii externe, observam aceleasi reflexe spre centralizare. Spatiul public local, de pilda, nu a dus lipsa de figuri proeminente care sa nu fi criticat NATO pentru lipsa de reactie (adica implicare militara totala) in criza ucraineană. Din nefericire, increderea fara margini in puterea supradimensionata a unui jandarm global, care imparte democracia de la inaltimea bombardierelor si a dronelor, nu poate fi combatuta, cata vreme contextul narrativ este jalonat de cuvinte cheie precum “terorism”, “Rusia”, “provocari globale”. Cat priveste integrarea europeana, presupozitiile sistemului nu intra sub semnul intrebarii, desi roadele otravite au inceput sa se vada. Dinamica politica sau a raului, prinsa de von Hayek, printre altii, indica destul de limpede de ce problemele rezolvate de la centru favorizeaza aparitia lichelelor; insa aceasta dezvoltare teoretica ramane, in continuare, necunoscuta, deoarece urgența razboaielor impotriva unor dusmani hiperbolizati sau inventati capata precedenta.

Ar fi naiv, totusi, sa credem ca problemele noastre tin in special de cunoastere. E si asta, dar cand oamenii asteapta doar pozitii inexpugnabile, din care sa-i reformeze pe ceilalalti, fara sa faca niciun apel la virtuti, atunci e limpede ca tarele noastre sunt mult mai greu sesizabile si provin dintr-o alta sfera.

Fascinatia puterii

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 08 Octombrie 2014 08:01

Articol aparut initial pe anacronic.ro